

Önkormányzati bevételkiesések a járványhelyzetben

Kovács Sándor Zsolt

KRTK Regionális Kutatások Intézete

(Kézirat lezárva: 2020. április 15.)

Bevezető

2020. április 6-án jelent meg a 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet *Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól* címmel. A kormányrendelet 2. §-a rendelkezik, hogy a központi költségvetésben három új fejezet, védekezési alap létrehozásáról, ezek a Járvány Elleni Védekezési Alap, a Gazdaságvédelmi Alap és az Európai Unióból Érkező Járvány Elleni Támogatások Alapja. Ezzel egyidőben a kormány döntése értelmében ezek az alapok közös teherviselés mellett kerülnek létrehozásra, így a pártok támogatásának 50%-a elvonásra került, de különadó kerül kivetésre a bankszektorban, átcsoportosításra kerülnek egyes kiskereskedelmi adók és jelentős elvonások érik a települési önkormányzatokat isⁱ.

Gépjárműadó

A kormányrendelet szerint a gépjárműadó eddig települési önkormányzatoknál maradó részének (40%) elvonása mintegy 34 milliárd forintot jelent a létrehozandó alapok mintegy 2.000 milliárd forintos költségvetéséből, ami Schmidt Jenő, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének elnöke szerint lehet, hogy az alapnak ez csak egy kis része, de a településeknél nagy problémákat okozhatⁱⁱ.

A gépjárműadó nem tekinthető helyi adónak, hanem egy részben átengedett központi adó, jelenleg 60-40 százalékban osztozik rajta az állam és az önkormányzatok. A létrehozott Járvány Elleni Védekezési Alap az önkormányzatok 40 százalékos részesedését tartalmazza.

Érdeemes megvizsgálni azt, hogy mit is jelent ez a kiesés az önkormányzatoknak. Nagy léptékben nézve, település kategóriákat vizsgálva látható, hogy a bevételi szerkezetben átlagosan nagyon kis tételről beszélhetünk (1. táblázat).

1. táblázat: A gépjárműadó bevétel átlagos értéke, és költségvetési arány, 2017

Településtípus	Átlagos gépjárműadó bevétel, E Ft	Átlagos bevételi arány, %
Főváros, kerületek	5 714 489,0	0,58
Megyei jogú város	274 078,3	1,18
Város	30 841,6	1,32
Nagyközség	10 390,8	1,24
Község	2 706,6	1,36

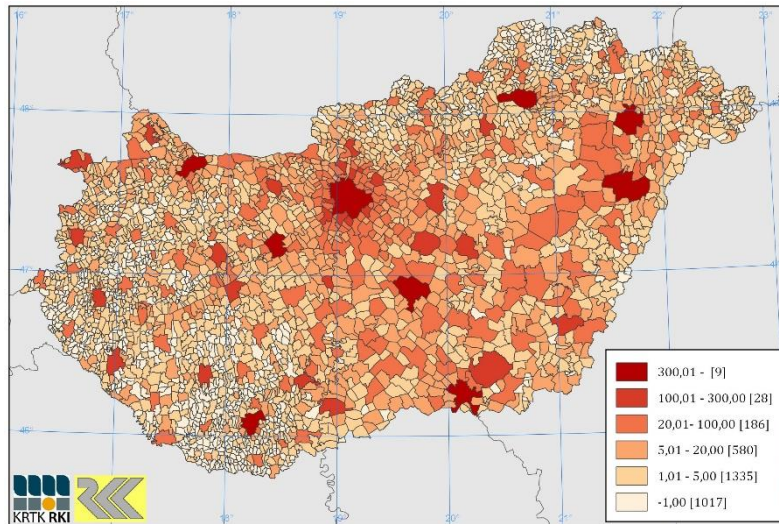
Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Azonban, látni kell azt, hogy nagy mind a bevételi volumen, mind azok bevételek közötti arányának statisztikai terjedelme, ezért vizsgálatunkat településsorosan folytatjuk.

Az 1. ábra alapján látható, hogy valóban a települések nagyobb körében, 2.352 településen ez a bevétel nem éri el a 20 millió forintot, azonban a városok, megyei jogú városok körében

jóval e fölötti összeget, 37 település esetében a 100 millió forintot. Egy község, a pest megyei, budapesti agglomerációban elhelyezkedő Csomád kiemelkedik településkategóriájából a 247 millió feletti gépjárműadó bevételével.

1. ábra: A gépjárműadó bevétel volumene településenként, 2017 (millió Ft)

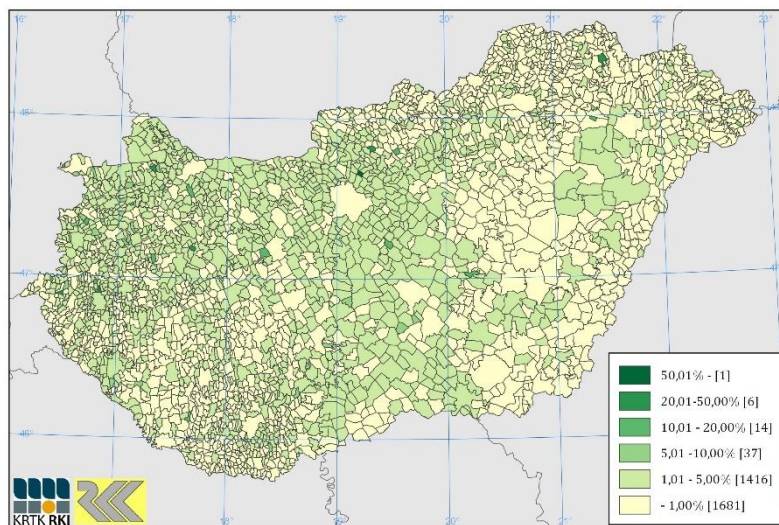

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Térképet készítette: Szabó Tamás

A mérték mellett az bevételi szerkezetben betöltött arány, fontosság is vizsgálendő. A 2. ábra tanulsága szerint az önkormányzati bevételek közül a gépjárműadó aránya a kistelepüléseken a legnagyobb, 5 százalék felett arányt csak községek esetében találhatunk. A korábban említett Csomád község pedig az egyetlen hazai település, melynek bevételi szerkezetében a gépjárműadó több mint 50 százalékot tesz ki. A probléma jelentőségét növeli, hogy a nagyobb településeken, ahol az arányaiban kisebb bevétel kiesés pótlására több út is van (egyéb bevételi források átcsoportosítása, kiadások átgondolása), addig a kistelepülések esetében a visszapótlás esélye csekély, jelenleg is a kiadások többsége átgondolt, szükséges, a bevételi források növelésére az esély elenyésző.

2. ábra: A gépjárműadó bevétel aránya a települések bevételei között, 2017 (%)

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Parkolási díjak

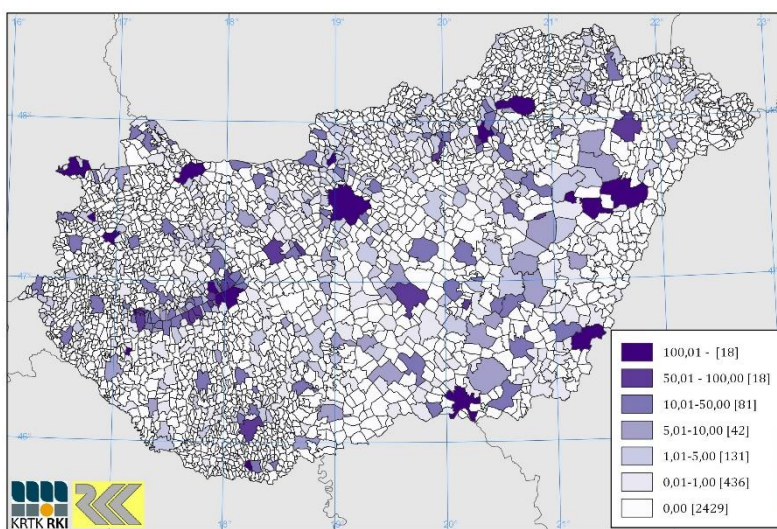
Szintén a gépjárművekkel összefüggő, egyes önkormányzatokat érintő változás, a 2020. április 6-tól érvényben levő országos ingyenes közterületi parkolás. Ez mintegy 50 települést érint a G7 gazdasági portál kimutatása szerint. A fizető parkoló zónákat fenntartó önkormányzatoknál összességében a teljes bevétel 2,6 százalékát adták a parkolódíjak 2018-ban. A fővárosi kerületeknél azonban már 6,5 százalék ez az arányⁱⁱⁱ.

Idegenforgalmi adó

A települési költségvetések visszaesésének harmadik eleme az idegenforgalmi adó (IFA) felfüggesztése az év végéig. A 2017. évi, legfrissebb hozzáférhető adatok alapján ez a bevételkiesés 727 települést érint, ennyi önkormányzat tett szert IFA-bevételre a vizsgált évben. Ezekon, a turisztikailag frekvenciált területeken ez a bevételi típus szintén jelentős különbségeket mutat, mint azt a 3. ábra mutatja. Kiemelkedő értékek tapasztalhatók a főváros és a megyeszékhelyek esetében, valamint olyan desztinációk esetében, mint a Balaton, Velencei és Fertő tavak környéke. A bevételi szerkezetben a legnagyobb arányú kiesés Zalakaros esetében realizálódik (21%), de további 11 község és kisváros esetében is 10 százalék feletti kiesés prognosztizálható (Bikal, Bük, Demjén, Döbrönte, Hegykő, Hévíz, Lipót, Márokföld, Mátraszentimre, Paloznak, Parádsasvár).

Meg kell azonban jegyeznünk azt is, hogy ennek a kiesésnek a nagy része a felfüggesztés nélkül is realizálódott volna, hiszen a tipikusan sok turistát és vendégéjszakát hozó Húsvét hétvége és valószínűsíthetően a Pünkösöd időszaka is a vendégek elmaradását, jelentős visszaesését hozza. Illetőleg a járvány tetőzésének és lecsengésének prognosztikái a nyári vendégfogadások drasztikus csökkenését jelzik előre.

3. ábra: A települési önkormányzatok idegenforgalmi adó bevétele, 2017 (millió Ft)

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis
Térképet készítette: Szabó Tamás

Iparúzési adó?

Bár még csak sejtethető, hogy a kieső bevételek listája az iparúzési adó jelentős visszaesésével bővül, hiszen a krízishelyzetben sok vállalkozás részlegesen, vagy véglegesen felfüggesztette a tevékenységét, ami a jövő évben az adófizetési kötelezettséget, s így az önkormányzatok bevételeit is csökkenteni fogja. Egyes önkormányzatok már erre az eshetőségre is készülnek.

Kevesebb pénzből kevesebb feladat?

Egyelőre úgy tűnik, hogy nem. Az önkormányzatok a költségvetéseik átcsoportosításával, dolgozóik intézmények közötti áthelyezésével, önkéntes munkával próbálják megoldani a veszélyeztetett korosztályok ellátásának segítségét, a munkaerőpiacról kiesők megsegítését. Schmidt Jenő TÖOSZ elnök szerint viszont ezekkel az elvonásokkal jogos elvárás lehet az önkormányzatok részéről, hogy az állam vállalja át a védekezéssel kapcsolatos feladatokat helyben is.

ⁱ [92/2020. \(IV. 6.\) Korm. rendelet a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól](#)

ⁱⁱHa a kormány elveszi a gépjárműadót, akkor egy fillér nélkül maradhat sok település:

https://hvg.hu/gazdasag/20200404_Jarvanyugyi_aktioterv_2700_telepulesen_nem_marad_egy_filler_sem_ha_elviszik_a_maradek_gepjarmuadot

ⁱⁱⁱ Már azelőtt padlóra kerültek az önkormányzatok, hogy a kormány tovább ütötte volna őket:

<https://g7.hu/kozelet/20200407/mar-azelott-padlora-kerultek-az-onkormanyzatok-hogy-a-kormany-tovabb-utotte-volna-oket/>